

Prædikenvejledning 2008

Fastelavns søndag, 2. tekstrække

Diakonens dag

Af sognepræst Marianne Christiansen, Thisted.

Der er tre tekster i gudstjenesten – alle har de aspekter, der kunne belyses i en prædiken. Epistlen, "Kærlighedens Højsang", er så markant og velkendt en tekst, at man kunne overveje at bruge den som prædiketekst i anledningen af Diakonens Dag (formelt skal man søge biskoppen om tilladelse til at prædike over epistlen i stedet for over evangeliet). Jeg vil kort pege på nogle træk ved GT-læsningen og epistlen, som kunne frugtbargøres i prædikenen.

Salme 31

Bønnen om hjælp og redning rammer umiddelbart ind i diakoniens hjerte. Bønnen rettes til Gud, og meget ofte vil hjælpen blive sendt gennem mennesker. Opgaven er dels at være åben for at tage imod den hjælp, der gives, og tage imod den som sendt fra Gud, som en gave og som en kærlighedserklæring – og dels at være åben for selv at være "hjælperedskab".

Tekstens billeder: at redde sig op på en klippe i det oprørte hav – at finde tilflugt mod fjenderne i en borg, at blive reddet ud af et net, måske et edderkoppespind, at blive dækket af en, der værner én med sit liv – alt det er billeder, der er nærværende både fysisk og psykisk. Det gør behovet for hjælp og skriget efter redning til noget alment-menneskeligt, og noget, man ikke skal skamme sig over.

Skriget om hjælp giver anledning til, at redningen, frelsen bliver et møde, et svar. I selve det at bede om hjælp bliver man synlig og hørbar som et menneske, der giver anledning til en bevægelse, sætter historien i gang. Der kan være grund til at minde om i en prædiken, at det ikke er skamfuldt at bede om hjælp. Tværtimod bliver det, at vi har brug for hinanden og må bede hinanden – og Gud – om hjælp, altid anledning til, at mennesker kommer i bevægelse. Mennesker møder hinanden, og historien kan pludselig tage en ny drejning. Noget af det modigste, man kan gøre, er at bede om hjælp.

Jeg kommer til at tænke på den gamle jødiske historie om den fromme rabbi (hvis navn, jeg ikke kan huske, men det må man sikkert gerne selv digte), der under en oversvømmelse insisterede på, at Gud skulle frelse ham, og derfor afviste den ene båd efter den anden, som kom for at redde ham. Da han kom for Guds domstol, bebrejdede han Gud i stærke vendinger, at han ikke havde bønhørt ham og frelst ham fra druknedøden – men Gud svarede forundret: "Jamen, jeg sendte da hele tre både." Den skal selvfølgelig fortælles rigtigt, og de fleste har sikkert også hørt den før – men den er alligevel god til at erindre om, at Guds hjælp kommer via mennesker.

Korinterbrev 13

Stykkets kontekst er altid vigtig at få med, for at kærligheden ikke skal drukne i poetisk betagelse:

Efter at have mindet menigheden om, at "I er Kristi legeme og hver især hans lemmer", om samhørigheden og de forskellige, men sammenhængende og nødvendige opgaver og evner og nådegaver, mennesker har, og på det meningsløse i alle at ville kunne og gøre det samme (læs: være mest spektakulær og fremtrædende i åndelig kraft!) – kommer det: "Og

jeg vil også vise jer en langt bedre vej" – og her burde så være et kolon forud for kapitel 13. Kærligheden er den vej, hvor det holder op med at være vigtigt, hvem der er finest eller bedst udrustet, mest troende, mest profetisk og tungetalende. Kærligheden er handling. Kærligheden er ikke en følelse, sådan som vores efter-romantiske tid er tilbøjelig til at tolke den, og derfor kan svømme hen over Kærlighedens Højsang, som om den var et erotisk kærlighedsdigt. Den er en lovsang til "det evige liv i fuldkommenheds bånd" (DDS 321) – til Guds kærlighed, som Kristus som Vejen, Sandheden og Livet har gået ind i verden, og som vi nu kan blive vejledt i af Helligånden. Helt jordnær praktisk kærlighed, omsorg, barmhjerlighed, opmærksomhed for hinanden. Når det hedder: "Kærligheden hører aldrig op", så er det fordi den er Guds vej. Det er ikke vores personlige følelser, der ikke hører op – for det ved enhver, at de gør. Men Kristi kærligheds vej er hele tiden til stede i verden, og Helligånden kalder os hele tiden til at gå på den.

Jeg tror der er en stor befrielse i at blive mindet om, at kærligheden er mere end summen af vores gode følelser og energi. Den er Guds frelsende kraft i verden.

Derfor er tjeneste for medmennesket en naturlig forpligtelse og ikke en præstation. Den er skridt på Guds vej, der henter sin mening i vejens mål, når Gud er alt i alle – når "kærligheden, Fader kaldt/, din Gud, vor Gud, er alt i alt!" (DDS 467/ 1 Kor 15, 28)

Det eskatologiske perspektiv i kærligheden og dens gerninger er håbet, – og også et værn mod fortvivlelse og egen utilstrækkelighed. Vi er på vej – vi er "kun" på vej, det kan ikke blive fuldkomment – og på den anden side: Vi er altid på vej mod den fuldkomne kærlighed i Guds rige.

Menneskers hænder og fantasi.

Sidste vers i salmen citeres jo af Jesus på korset. Den kristologiske synsvinkel – fællesskabet med Kristus i lidelsen, i råbet om hjælp og i opstandelseshåbet – kunne være hele prædikenen. Kristus er på én gang den, der selv "synger" salmen på korset i den yderste nød, og den, der er redningsmanden "klippe og slot" (DDS 60). I ham er den nødlidende og den frelsende samme person – og det er også et perspektiv i diakonien: Den indbyrdes hjælp skaber ikke rangforhold mellem modtager og giver.

Gåden og spejlet

"Endnu ser vi i et spejl i en gåde..." De to markante udtryk i epistlen spiller uundgåeligt sammen med evangeliet og med fastelavns folkelige og hedenske maske-traditioner.

Der kan være mange måder at fordybe sig i dem på, som jeg forsøge at nærme mig nedenfor i refleksioner over evangeliet.

Hvis man vil prædike over epistlen alene, kunne det være at fordybe sig i de to billeder – gåden og spejlet – som vores vilkår i forhold til hinanden lige nu. Vi ser i spejl og gåder, når vi ser hinanden.

Det vil sige, at når vi elsker og forsøger at gøre kærlighedens gerninger over for hinanden, så ser vi også altid i et spejl og i en gåde. Vi spejler os i hinanden – og det er ikke nødvendigvis dårligt. Det betyder jo også, at vi må se os selv i hinanden, – sætte os selv i hinandens sted, og forstå, at den andens situation ligeså godt kunne være min egen. Og samtidig må vi holde fast i, at det andet menneske er en gåde, som vi aldrig skal bilde os ind at have forstået helt (– ligeså vel, som vi er gåder for os selv) – lad det andet menneske beholde sine hemmeligheder. Det er blandt andet dem, der gør os til mennesker, siger den svenske forfatter Kjers-tin Ekman.

Evangeliet – i samklang med epistlen

Vejen

Også evangeliet udspiller sig på vejen – i hvert fald den del af læsningen, der fortæller om Jesu møde med den blinde mand ved vejen, – han hører hans råb om hjælp og lader sig standse på sin vej (igen falder DDS 60 ind). Det er åbenbart et træk ved kærlighedens vej, Kristus, at han lader sig slå ud af kurs, standse, opholde, og gå svinkeærinder, hvis nogen kalder på ham og har brug for hjælp. DDS 173 er oplagt til en tolkning af evangeliet på Diakonien Dag: "Det er den sande kærlighed,/ der målet vil og vejen véd/ og dog må standse ved at se/ sin næstes nød, sin broders vé" (DDS 173, 5) Ikke mindst i vore projekt- og målsætnings-fikserede tider er det godt at huske, at det vigtigste sker på vejen i det uventede møde.

Evangeliets to dele – lidelsesforudsigelsen og fortællingen om helbredelsen den blinde tigger – synes også at fortolke hinanden: Vejen op til Jerusalem, til lidelse og død, men også til opstandelse er lig med helbredelsen af blindheden og nyt lys for alle.

Disciplene "fattede ikke noget af", hvad Jesus sagde om sin død og opstandelse, – "det var skjulte ord for dem." Og straks efter kommer oplysningen så: De skjulte ord, som de ikke forstå, oplyses i handling. den blinde får øjnene op for Kristus og følger hans vej og lovpriser Gud. Der kan på Diakonien Dag meget vel være en pointe i, at ord alene gør det ikke – handlingen bærer forkyndelsen. "Lad os ikke elske med ord eller tunge, men i gerning og sandhed (1. Joh 3, 18).

Men under sammenhængen mellem ord og handling ligger "den dybe sammenhæng" i Kristus som Guds Ord og Handling.

Den blinde og seende – og troen.

Den seende

"Din tro har frelst dig". Hvor sidder den blinde mands tro? Åbenbart i hans desperate håb og råb om hjælp. "Forbarm dig over mig" – det er hele hans tro.

"Giv mig øjne at se med – giv mig den fælles virkelighed med andre mennesker, luk mig ud af mig selv, så jeg kan se andet end mit eget billede af mig selv og af verden".

Det er hele den blindes tro – og den er nok. Også vigtigt at få sagt i en tid, hvor også troen regnes som en præstation og måles på, hvor godt du har det med dig selv og hvor meget fred, du har i hjertet. Den blinde har ingen fred og sikkerhed og hvile i sig selv. Han har alt andet end det: Længsel, uro, desperation, utilpassethed. Men han personificerer bønner (bed, bank på, plag – før eller siden skal Gud høre dig). Som Anna Sophie Seidelin sagde: Den korteste og inderste bøn til Gud lyder: "Hjælp!" Dertil kommer hvert menneske. Og det er tro nok.

Da den blinde endelig får øjne at se med, så vil han tilsyneladende blive ved at holde øje med ham, der gav ham lyset og følger efter ham. Hvor langt mon? Så langt som hans vej nu gik i Jerusalem, til korset må vi tro. Han fulgte ham frem til korsets gåde.

Korsets gåde

Hvis man (hvad der næsten er svært at undgå) synger DDS 192 Hil dig Frelser og Forsoner, sker der en sammenkædning af gåden i 1 Kor, af råbet om hjælp i GT-læsningen, lidelsesforudsigelsen og den blindes råb i evangeliet og "korsets gåde". På mange måder er der ikke andet at sige over for de skjulte ord og det tilsyneladende meningsløse, end: "Ja, jeg tror på korsets gåde!/" Gør det, Frelser, af din nåde:/ stå mig bi, når fjenden frister,/ ræk mig hånd,

når øjet brister/ sig: Vi går til paradisi!"

En gåde er et spørgsmål, hvis svar altid kommer bag på os, selvom det ligger lige for næsen af os. Det gælder om at se og høre gåden og blive ved med at betragte den fra forskellige vinkler, indtil den giver mening. Men oftest er man desværre nødt til at bede om svaret, fordi man ikke selv kan udtænke det.

Korset er Guds kærligheds gåde for os. Det er det tegn vi kan se, korset tegn. På en måde giver det sig selv: Hvis Jesus er Guds kærlighed åbenbaret i verden, så må han gå vejen mod Jerusalem, det sted, hvor magthaverne med sikkerhed vil dømme ham til døden. Sådan må Guds kærlighed vise sig i verden – som den, der tåler alt, tror alt, håber alt, udholder alt. Og alligevel eller netop derfor kommer den bag på os. Som gådens svar.

Lige så gådefuld som korset er opstandelsen. Opstandelsens gåde – vejen fra død til liv – eller er den i virkeligheden svaret? Er opstandelsen det endelige svar på korsets og kærlighedens gåde?

Så langt rækker vores øjne ikke. "Endnu ser vi i et spejl i en gåde" – den blinde seende mand, og os med ham, har fået korsets tegn, som den gåde, der allerede rummer opstandelsens skjulte svar.

Barmhjertigheden på vejen og kærlighedens udholdenhed til døden er Guds tegn i verden, den måde Gud lader sig se på.

Masken

Det er fastelavn og det er masketid – og masken er lidt som gåden – den på engang skjuler og fortæller meningen.

En maske er noget, man tager for ansigtet for at skjule det, for bare et øjeblik at bestemme, hvad andre mennesker skal kunne se i ens ansigt. I vores kultur er ansigtet vigtigt (jf. sangen om Holger Danske og hele tilsløringsdebatten). Det åbne ansigt er det, der skal vise, hvem vi er.

Men ethvert ungt menneske kender til at betragte sit ansigt i timevis og ikke synes, at det fortæller spejlet eller andre, hvem man er indeni – eller hvem man ønsker at de skal kende én som.

Og ethvert gammelt eller hærgnet menneske kender til det samme – dette rynkede furede ansigt – fortæller det virkelig, hvem jeg er, hvilken ung pige eller mand, der bor inde i mig?

Der er mange måder og grunde til at lægge maske, og de har ikke alle sammen at gøre med at skjule sig, men måske engang i mellem at skjule sit ansigt, for at andre skal se, hvem man egentlig – eller hvem man også er:

Barnet tager en løvemasker på og er vild, eller en uhyggelig maske og skræmmer de andre med det, det selv er bange for – eller bliver prinsesse eller supermand for en stund – ikke nødvendigvis for at skjule sig, men for at være den, det er, og for at andre skal kunne se det.

Det samme gælder sminke, at lægge maske. Det har nok ikke kun noget at gøre med at skjule de grimme steder i ens ansigt, men også med at fremhæve at fortælle om, hvem man gerne vil ses som, hvem man mener, man er.

I det gamle græske teater bar skuespillerne maske, så publikum klart skulle kunne se, hvilken karakter de var, men også så de skulle kunne høre – for masken fungerede som en dragt, en råber – og derfor blev den kaldt persona: per = gennem og sona = stemme, lyd – masken er den, som stemmen lyder igennem. Den skjuler ansigtet, men gør alligevel meningen, personen tydelig.

I en eller anden forstand er Jesus, tømreren fra Nazaret, født i usselhed i en skjult stald, både en gåde og en maske for Gud – én, der på en gang står imellem og åbenbarer hvem og hvad Gud er. Han personificerer Gud.

Af sognepræst Marianne Christiansen, Thisted.